

På sporet af kunsten

Formålet med forløbet er at undersøge forskellige lag i udvalgte malerier og deres materialer samt afprøve kunstneriske teknikker. Eleverne skal blandt andet arbejde med kvadrering som overførelsteknik og målestoksforhold, når de skal forstørre detaljer fra et værk. Derudover skal de undersøge forskellige bindemidlers effekt samt gå på opdagelse i de skjulte lag, der træder frem ved hjælp af UV-lys og infrarød reflektografi.

Når I har afsluttet forløbet, har eleverne bl.a. arbejdet med:

- At kunst kan handle om matematik såvel som æstetik.

- At undersøge effekten af forskellige bindemidler.
- At forstå synligt og usynligt lys i det elektromagnetiske spektrum.
- At undersøge betydningen af komposition og kropssprog.

Kunstværker brugt i dette forløb

- Parti af Østerbro i morgenbelysning af Christen Købke
- Parti af Østerbro i morgenbelysning af Christen Købke
- Dagens arbejde bedømmes af Anna Ancher, Michael Ancher
- Kvindefigur set fra ryggen af Vilhelm Hammershøi
- I hovedøren. Kunstnerens hustru af L.A. Ring

Udarbejdet af SMK Connect

Klassetrin

Mellemtrin

Fag

Dansk, Matematik, Billedkunst, Naturvidenskabelige fag

Indhold

4 lektioner og 15 minutter

Øvelse

Interview

🕒 15 minutter

Formål

At undersøge værkerne ved at skulle identificere sig med motivet eller materialet.

At spørge om, se på og reflektere over alt det man undrer sig over ved værket.

At skabe en legende og kropslig tilgang til et værk.

Sådan gør I

Vælg et værk. Forklar at eleverne skal arbejde sammen to og to og på skift agere enten 1) nysgerrig interviewer eller 2) kunstneren, værket i sin helhed eller en detalje i værket. Den ene elev (den nysgerrige interviewer) skal stille spørgsmål, og den anden elev skal svare og altså tage værket på sig.

Forklar eleverne, at de skal stille spørgsmål om alt det, der undrer dem. Og at det er op til "værket"/eleven at finde på svar. Bed dem om at stille opklarende spørgsmål undervejs.

Eksempler på spørgsmål til værket:

"Hvad er du lavet af?"

"Hvordan føles du?"

"Hvad er dit største ønske?"

Eksempler på spørgsmål til kunstneren:

"Hvorfor har du valgt de her farver?"

”Hvad tænkte du på, da du lavede værket?”

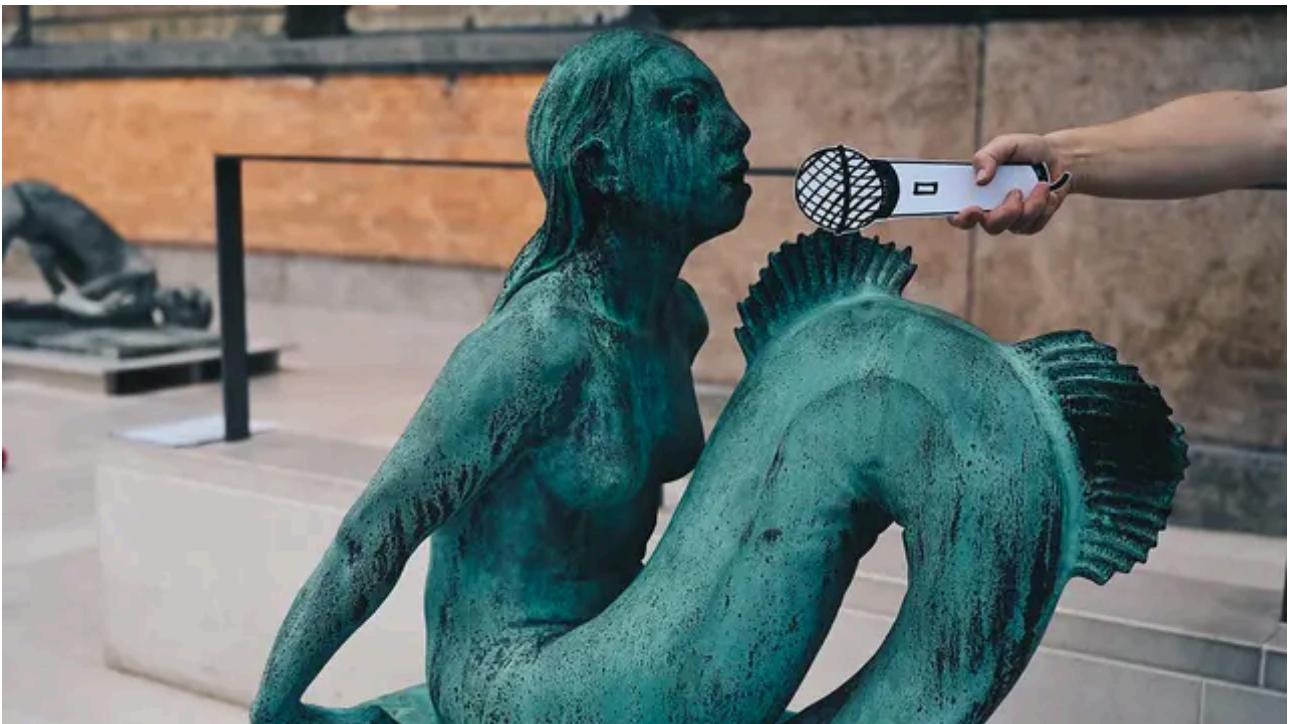
”Hvad kan du bedst lide ved værket?”

Etc.

Giv eleverne ca. 3 minutter til hvert interview, hvorefter de bytter roller.

Opsamling

I den fælles opsamling kan hver gruppe nævne et par spørgsmål og svar, som du samler op på: Hvad talte de om? Hvad var de særligt optagede af? Spørg også eleverne, hvordan det var at lege værk og interviewer. Fik de nye tanker om værket? Var det svært?

ISKAL BRUGE

- Et kunstværk
- En genstand der kan bruges som mikrofon

Opgave

Felt for felt - Når kunst møder matematik

🕒 1 lektion

Hvordan bliver en lille skitse til et stort maleri? Den danske maler Christen Købke anvendte en effektiv overførelsteknik i sit tegne- og malearbejde. Han inddelte sine skitser i et gitter af små kvadrater, hvilket gjorde det lettere at kontrollere proportioner, afstande og perspektiv. I denne opgave skal eleverne arbejde med, hvordan systematisk opdeling kan bruges til at tegne mere præcist, når de skal forstørre et billede ved hjælp af kvadrering som overførelsteknik.

Kvadrering

🕒 1 lektion

Overførelsteknik

Købke producerede mange skitser af sit lokalområde på Østerbro i København, hvor han boede. Ved hjælp af et gitter kunne han placere bygninger, træer, mennesker og dyr korrekt i forhold til hinanden. Efterfølgende brugte han det samme gitter på et større lærred, og kunne nu overføre sin tegning felt for felt for på den måde at skabe et præcist billede.

Teknikken, som stammer helt tilbage fra 1500-tallet, lærte han på Det Kongelige Danske Kunstakademi, hvor han startede i 1828. Her var han elev under kunstneren C.W. Eckersberg, som inspirerede ham med sine realistiske naturstudier og kompositionsprincipper.

Morgenstemning på Østerbro

Begynd med at undersøge Købkes maleri *Parti af Østerbro i morgenbelysning*. Hvordan er stemningen? Hvilke detaljer lægger eleverne mærke til? Købke har lavet flere skitser af området, samt mennesker og dyr inden han malede. Hvordan kan man se elementerne fra de forskellige skitser i maleriet? Du kan finde alle skitser på SMK Open og i dette bilag.

Hvis man zoomer ind på maleriet, kan man nogle steder se blyantsstregene. For eksempel ved koen i midten, hvor man kan ane hvordan han har arbejdet med at placere benene korrekt. Skitserne viser, hvordan han har iscenesat de forskellige komponenter for at skabe den bedst mulige komposition.

Du kan også præsentere eleverne for andre kunstneriske overførelsteknikker som poncering og sværtning. Se bilaget.

Forstør et billede

Eleverne skal nu selv arbejde med kvadrering. I kan vælge at arbejde med Købkes værk, eller med et hvilket som helst kunstværk eller fotografi.

- Hver elev får et print af værket
- De skal nu tegne et gitter af firkanter oven på motivet

- På et større stykke papir tegnes samme antal firkanter - men større
- Eleverne skal nu kopiere motivet felt for felt

I kan også

Hvis I har lyst til at arbejde med at skabe et stort fælles værk, kan du overveje at lade hver elev arbejde med et enkelt felt, som de skal forstørre. Herefter kan I sætte alle felterne sammen til en stor tegning.

ISKAL BRUGE

- Print af værk
- Lineal
- Blyant
- A3-papir

BILAG

- Købkes skitser.pdf
- Overførelsteknikker.pdf

Kunstværker

Titel

Parti af Østerbro i morgenbelysning

Kunstner

Christen Købke

Titel

Parti af Østerbro i morgenbelysning

Kunstner

Christen Købke

Opgave

Fra pigment til maling

🕒 1 lektion

Hvad består maling af? I denne opgave skal eleverne undersøge, hvordan forskellige bindemidler ændrer malingens egenskaber. De skal eksperimentere med udtryk og overflade med forskellige typer maling og blive klogere på, hvordan kunstnere har arbejdet gennem historien.

Afprøv pigmenter og bindemidler

🕒 1 lektion

Afprøv pigmenter og bindemidler

Gennem tiden har kunstnere brugt mange forskellige materialer til at skabe farver og maling. De har brugt pigmenter og farvestoffer fra for eksempel ler, jord, planter, insekter, kul eller mineraler, som er blevet blandet med bindemidler som olie, vand, gummi arabicum eller endda æg.

Bindemidlet er det, der holder farven sammen og får den til at hænge fast på en overflade, når den tørrer. Hvor holdbart et maleri er, afhænger meget af, hvilke materialer der er brugt.

Bindemidlet er det, der udgør malingens type, som f.eks. oliemaling eller akrylmaling. I dag bruges der ofte syntetiske bindemidler, men tidligere har man brugt mange forskellige materialer. Se bilaget *Kunstens teknikker*, og læs om, hvordan man blandt andet har fremstillet akvarel, tempera og gouache.

Eksperiment

Vis eleverne eksempler på forskellige kunstneriske teknikker. Hvilken betydning har det, om kunstnerne arbejder med eksempelvis oliemaling eller akvarel?

For at blive klogere på bindemidlernes betydning, skal eleverne selv blande pigmenter med forskellige bindemidler og sammenligne resultaterne. Brug bilaget *Pigmenter gennem tiden*, for at læse om, hvad pigmenter er, samt hvilke pigmenter der historisk har været brugt. Nogle pigmenter har været meget sjældne og kostbare, mens andre har været lettere at fremstille.

Sådan gør I

Eleverne kan arbejde hver for sig eller i grupper. Sørg for at have alle remedier klar. Udvælg, hvilke bindemidler eleverne skal forsøge sig med. Det kan for eksempel være æggeblomme, lim, vand, honning eller forskellige typer olie.

- Vælg ét pigment (fx kakao eller gurkemeje).
- Del papiret op i felter.
- Bland pigmentet med forskellige bindemidler – én blanding pr. felt.

- Mal en prøve i hvert felt.
- Lad malingen tørre.

Undersøg og sammenlign resultaterne

- Hvilken maling dækker bedst?
- Hvilken maling er tykkest eller tyndest?
- Hvilken tørrer hurtigst?
- Hvilken sidder bedst fast på papiret?
- Ændrer farven sig, når den tørrer?

Tal i fællesskab om

Hvordan produceres maling i dag? Hvad består maling af? Hvad betyder det, at noget er "farveægte"? Hvorfor er noget maling giftigt? Er der nogle af de gamle teknikker, som stadig bruges i dag? Kan I finde samtidskunstværker, hvor der er brugt forskellige typer maling?

ISKAL BRUGE

- Små kopper eller bægre
- Ske eller ispinde til at røre med
- Papir eller karton at male på
- Pensler
- Evt. lineal til at lave felter
- Vand
- Madolie
- Æggeblomme
- Honning eller sirup
- Kakao
- Gurkemeje
- Paprika
- knust kridt eller jord
- Kul fra grill (knust)

BILAG

- Pigmenter på verdenskortet.pdf
- Fremstilling af pigmenter.pdf
- Teknikker i kunsten.pdf
- Pigmenters tidslinje.pdf

Opgave

Under overfladen

🕒 2 lektioner

Med ultraviolet lys og infrarød reflektografi kan SMKs konservatorer finde hemmeligheder i museets malerier. Her kan de for eksempel se, hvis en kunstner har foretaget ændringer undervejs. Men hvad kan det betyde for vores opfattelse af et maleri? I denne opgave skal eleverne undersøge værkernes hemmeligheder og selv eksperimentere med at ændre kompositioner og detaljer.

Værkanalyse - Hvad kan vi se?

🕒 2 lektioner

I Hammershøis maleri står en kvinde med ryggen til. Vi kan kun gætte på hvem hun er og hvad hun mon laver? Lad eleverne undersøge værket i grupper. Du kan for eksempel lade dem bruge [Interview](#)-øvelsen, og lade eleverne stille spørgsmål til kunstværket.

Konservatorernes opdagelser

I kunsthistorie kaldes de ændringer og rettelser som en kunstner foretager sig for *pentimenti*. Det kommer af italiensk og betyder "fortrydelse" eller "at ombestemme sig". Nogle gange vil ændringerne træde frem, fordi de yderste lag falmer, andre gange skal man bruge naturvidenskabelige metoder, for at se kunstnerens oprindelige komposition. Ved at undersøge kunstværket har konservatorerne fundet ud af, at Hammershøi har foretaget ændringer undervejs, mens han malede.

Andre eksempler er *Dagens arbejde bedømmes*, som er malet af både Michael og Anna Ancher. Her har figurerne skiftet placering – hvad gør det ved jeres læsning af værket at Michael sidder bag ved Anna, frem for at sidde på den anden side af bordet? Et andet, meget tydeligt eksempel, er L.A. Rings maleri *I havedøren*, hvor han har malet sin gravide hustru. Her har der tidligere været en bænk, men den har han besluttet at male over. I kan se konservatorernes undersøgelser i bilagene.

I kan også tale om de forskellige bølgelængder - hvor optræder de? Og hvad bruger vi dem til? For eksempel i vores radioer og mikrobølgeovne, eller når en brækket arm skal røntgenfotoferes. I kan bruge opgaven *Fang en regnbue*, hvis I vil arbejde mere med farver og synligt lys.

Ny fortælling

Med små detaljer kan en kunstner ændre fortællingen i værk. Eleverne skal nu selv arbejde med komposition, kropssprog, farver og kontraster, når de skal redigere i et kunstværk. De skal vælge et kunstværk og herefter indsætte og fjerne elementer for at skabe en ny fortælling.

Du kan vælge at de skal arbejde digitalt. Her kan I bruge programmet Colagemaker på Skoletube. Eleverne kan indsætte dem selv eller andre personer. De kan fjerne detaljer eller ændre

stemningen ved at justere farverne.

Du kan også lade eleverne arbejde analogt. De kan male detaljer over eller klippe personer ud fra magasiner og tilføje dem. Det er op til dig, hvor mange materialer du har lyst til at introducere - nogle gange kan det være en fordel ikke at have mange valgmuligheder.

Opsamling

Lad eleverne give deres billede en ny titel. Hver elev viser deres arbejde frem og fortæller om deres proces og det færdige resultat. Hvad var deres tanker bag? Hvordan adskiller deres bearbejdnings af værket sig fra originalen?

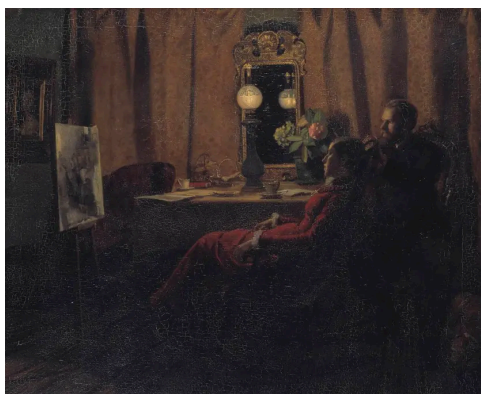
ISKAL BRUGE

- Limstift
- Saks
- Papir
- Maling
- Pensler
- Print af kunstværker
- Aviser/magasiner/ eller computer med adgang til Skoletube

BILAG

- Opbygning af et maleri.pdf
- Elektromagnetisk spektrum.pdf
- Detaljeoptagelser af Anna og Michael Ancher.pdf
- Detaljeoptagelse af I hovedøren. Kunstnerens hustru.pdf

Kunstværker

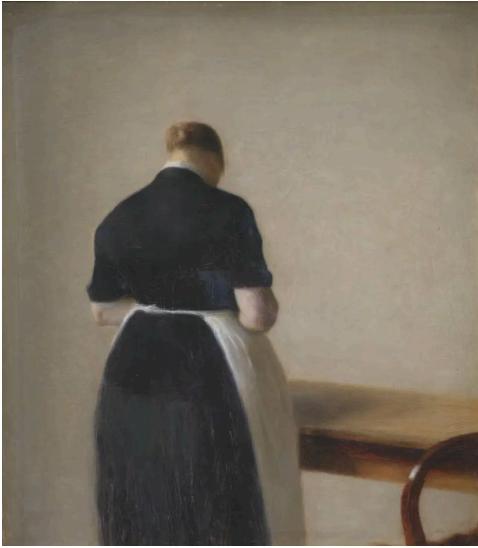
Titel

Dagens arbejde bedømmes

Kunstner

Anna Ancher, Michael Ancher

Titel
Kvindefigur set fra ryggen

Kunstner
Vilhelm Hammershøi

Titel
I hovedøren. Kunstnerens hustru

Kunstner
L.A. Ring

Om SMK Connect

SMK Connect gør den kunstneriske kulturarv levende og anvendelig for landets elever. Det sker via modulopbyggede, nøje tilrettelagte undervisningsforløb, der kan bruges direkte i underviserens planlægning.

Udgivet under CC BY-SA